

105. *Crataegus calycina* Peterm. — Głóg prostokielichowy

Ogólne rozmieszczenie tego gatunku nie było do tej pory opracowane. Wprawdzie był on opisany już w 1846 roku przez Petermanna, to jednak jego stanowisko systematyczne jest ciągle tematem szerokiej dyskusji. Podczas gdy przez jednych autorów traktowany jest jako odrębny gatunek, to przez innych uznawany jest tylko za odmianę głogu jednoszyjkowego (*C. monogyna*) względnie za mieszańca. Identyfikowano go także z wieloma innymi gatunkami jak np. z *C. rosaeformis* Janka, *C. macrocarpa* Hegetschw., *C. lindmanii* Hrabět.-Uhrová, *C. calciphila* Hrabět.-Uhrová i inn.

Mapa rozmieszczenia *C. calycina* została opublikowana zaledwie dla kilku krajów i to łącznie z rozmieszczeniem *C. monogyna* (Ødum, 1968, Botanisk Tidsskrift, 64,1) lub *C. curvisepala* (Hultén, 1950, Atlas över växternas utbredning i Norden). Przy opracowywaniu mapy ogólnego rozmieszczenia tylko w niewielu przypadkach można opierać się na danych z literatury, gdyż są one bardzo niepewne. Na podstawie tych danych oraz w oparciu o sprawdzone osobiście materiały zielnikowe, można przypuszczać, że głóg prostokielichowy występuje na półwyspie Skandynawskim, w Belgii, Niemczech, Polsce, Czechosłowacji, na Węgrzech i w Rumunii, a również w europejskiej części ZSRR (Ukraina i być może kraje przybaltyckie). Podobnie jak *C. monogyna*, *C. oxyacantha* i *C. curvisepala* rośnie on w świetlistych lasach liściastych lub w ciepłolubnych zaroślach, często na zboczach dolin rzecznych, jarów lub na stokach gór.

Podawany z Polski głóg pod nazwą *C. calycina* jest jednopestkowy, ze sztywno w górę wzniesionymi działkami kielicha przy dojrzałym owocu, o liściach drobnych, ostro ząbkowanych na brzegu blaszki.

Na jego występowanie w Polsce zwrócił uwagę dopiero W. Szafer (1923, Acta Soc. Bot. Pol. 1,4), a następnie R. Kobendza (1955, Flora Polska, 7). Według przypuszczeń tych autorów głóg prostokielichowy ma być w naszym kraju dość pospolity, zarówno na niżu jak i w niższych położeniach górskich.

Na podstawie własnych obserwacji w terenie i sprawdzonych materiałów zielnikowych widać wyraźnie, że głóg prostokielichowy jest jednak w Polsce gatunkiem rzadkim znalezionym zaledwie na kilkunastu stanowiskach. Głównie występuje na południu kraju, a tylko pojedyncze stanowiska stwierdzono w części północnej. Przeważnie znajdowany był w ciepłolubnych zaroślach na stokach gór lub na zboczach dolin rzecznych. W Górach Świętokrzyskich razem z nim rosły takie rośliny ciepłolubne jak np. *Cerasus fruticosa*, *Anemone silvestris*, *Aster amellus*, *Pulsatilla pratensis* itp. Punktową mapę rozmieszczenia *C. calycina* w Polsce podał w 1923 roku W. Szafer (l. c.).

A general range of distribution of this species has not been described so far. The plant itself has been described already in 1846 by Petermann, however its systematic position is still a subject of wide reaching discussions. Some authors refer to it as a good species while others consider it to be only a variety of *C. monogyna* or a hybrid. It has at various times been also identified with several other species such as *C. rosaeformis* Janka, *C. macrocarpa* Hegetschw., *C. lindmanii* Hrabět.-Uhrová, *C. calciphila* Hrabět.-Uhrov. and others.

A map of distribution of *C. calycina* has been published for only a few countries and this only jointly with the distribution of *C. monogyna* (Ødum, 1968, Botanisk Tidsskrift, 64,1) or of *C. curvisepala* (Hultén, 1950, Atlas över växternas utbredning i Norden). When preparing a map of general distribution in only a few instances is it possible to rely on the data from literature, since they are frequently doubtful. On the basis of these data and on herbarium materials personally seen, one can assume that *C. calycina* occurs

in the Scandinavian peninsula, in Belgium, Germany, Poland, Czechoslovakia, in Hungary and in Rumania as well as in the European part of the USSR (Ukraine and possibly the Baltic regions). Similarly as *C. monogyna*, *C. oxyacantha* and *C. curvisepala* it grows in sparse deciduous forests or in thermophilous thickets, frequently on the banks of river valleys, in ravines and on slopes of mountains.

The hawthorn reported from Poland as *C. calycina* is characterized by having a single stone per fruit, erect sepals on a ripe fruit, and small leaves with sharply dentate margins.

Its occurrence in Poland has been first reported by W. Szafer (1923, Acta. Soc. Bot. Pol. 1,4), and later by R. Kobendza (1955, Flora Polska, 7). According to these authors *C. calycina* is common in Poland, both in the lowlands and in the lower reaches of the mountains.

On the basis of personal observations made in the field and on verified herbarium sheets it can be clearly seen, that *C. calycina* is none the less a rare species in Poland known for certain from less than forty stands. Most of these are located in the southern part of the country and only single stands have been found in northern Poland. Usually it has been found in thermophilous thickets on mountain slopes or along river banks. In the Świętokrzyskie mountains it grew together with such thermophilous species as for example *Cerasus fruticosa*, *Anemone silvestris*, *Aster amellus*, *Pulsatilla pratensis* etc.

A point map of distribution of *C. calycina* in Poland has been published in 1923 by W. Szafer (l. c.).

Общий ареал распространения этого вида до сих пор не обрабатывался. Хотя описан он В. Л. Петерманном ещё в 1846 г., его систематическое положение постоянно является предметом широкой дискуссии. В то время как некоторые авторы считают его отдельным видом, другими он трактуется лишь как разновидность *C. monogyna* или как гибрид. Отождествляют его также со многими другими видами, как напр. с *C. rosaeformis* Janka, *C. macrocarpa* Hegetschw., *C. lindmanii* Hrabět.-Uhrová, *C. calciphila* Hrabět.-Uhrová и др.

Карты распространения вида опубликованы только для нескольких стран, причём совместно с другими видами: *C. monogyna* (Ødum, 1968, Botanisk. Tidsskrift, 64, 1), *C. curvisepala* (Hultén, 1950, Atlas över växternas utbredning i Norden). При составлении карты общего ареала вида лишь в немногих случаях можно опираться на литературные данные, так как они очень недостоверны. На их основе, а также на основе лично просмотренных гербарных образцов, можно предположить, что вид этот встречается на Скандинавском полуострове, в Бельгии, Германии, Польше, Чехословакии, Венгрии, Румынии и в европейской части СССР (Украина и, может быть, Прибалтийские республики). Так же как *C. monogyna*, *C. oxyacantha* и *C. curvisepala* растёт в освещённых лиственных лесах или в термофитных кустарниковых зарослях, на склонах речных долин и оврагов, на скатах гор.

Боярышник, указываемый в Польше под названием *C. calycina*, является однокосточковым, жёсткие доли чашечки при зрелом плоде поднимаются вертикально вверх, листья мелкие, острозубчатые.

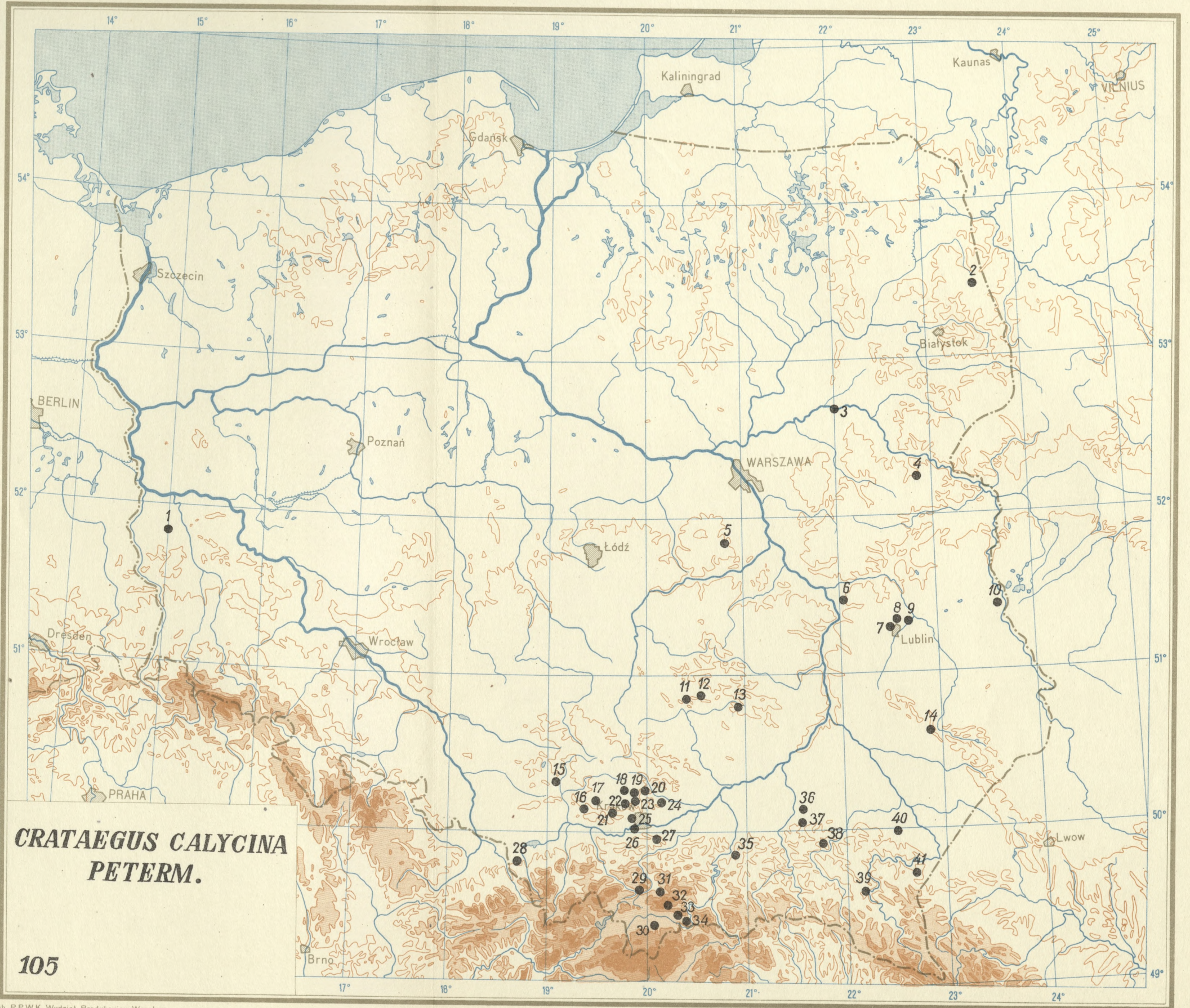
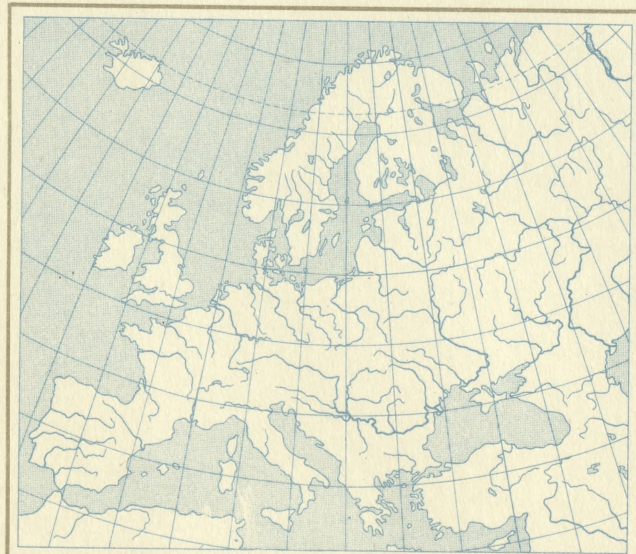
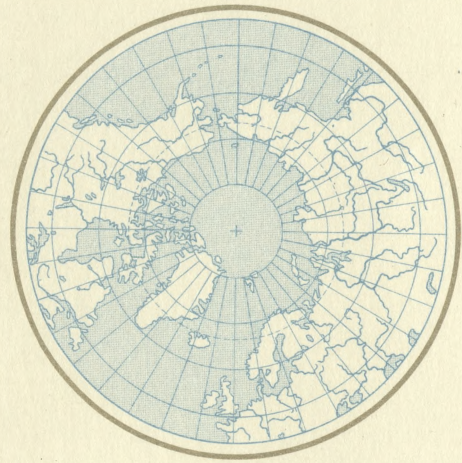
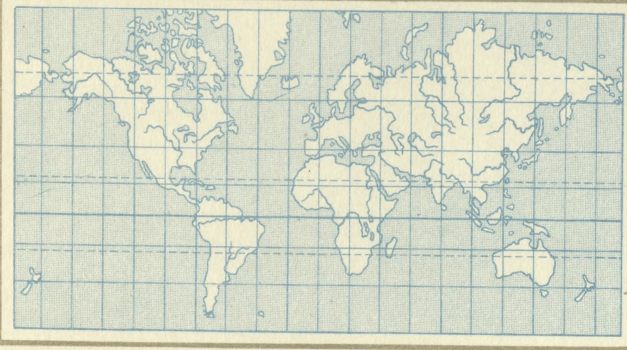
На наличие вида в Польше первым обратил внимание В. Шафер (Szafer, 1923, Acta Soc. Bot. Pol. 1,4), а затем Р. Кобендза (Kobendza, 1955, Fl. Polska, 7). По мнению этих исследователей, *C. calycina* должен быть у нас довольно обычным видом как в низменных районах, так и в нижних ярусах гор.

На основе собственных наблюдений в поле и на основе изучения гербарных материалов автор, однако, считает, что *C. calycina* в Польше является видом редким, известным только с немногочисленных местонахождений. Они расположены преимущественно на юге страны и лишь единичные местонахождения могут быть указаны в её северной части. Встречается преимущественно в термофитных кустарниках на скатах гор и в речных долинах. В Свентокшиских горах вместе с ним произрастают такие теплолюбивые растения как *Cerasus fruticosa*, *Anemone silvestris*, *Aster amellus*, *Pulsatilla pratensis* и др. Точечная карта ареала вида в Польше была составлена В. Шафером в 1923 г. (Szafer, l. c.).

STANOWISKA — LOCALITIES — МЕСТОНАХОЖДЕНИЯ

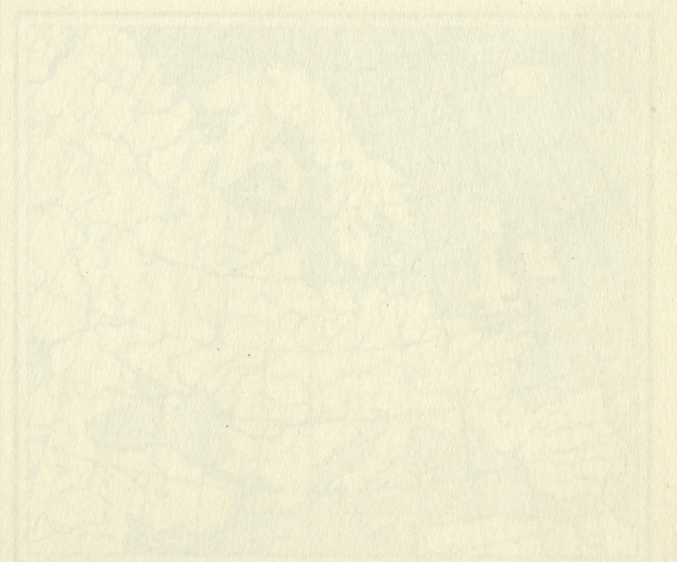
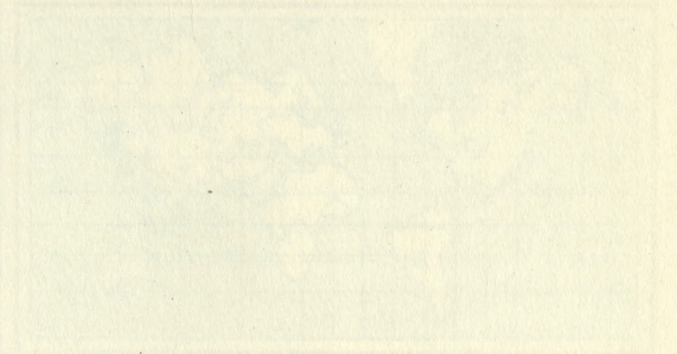
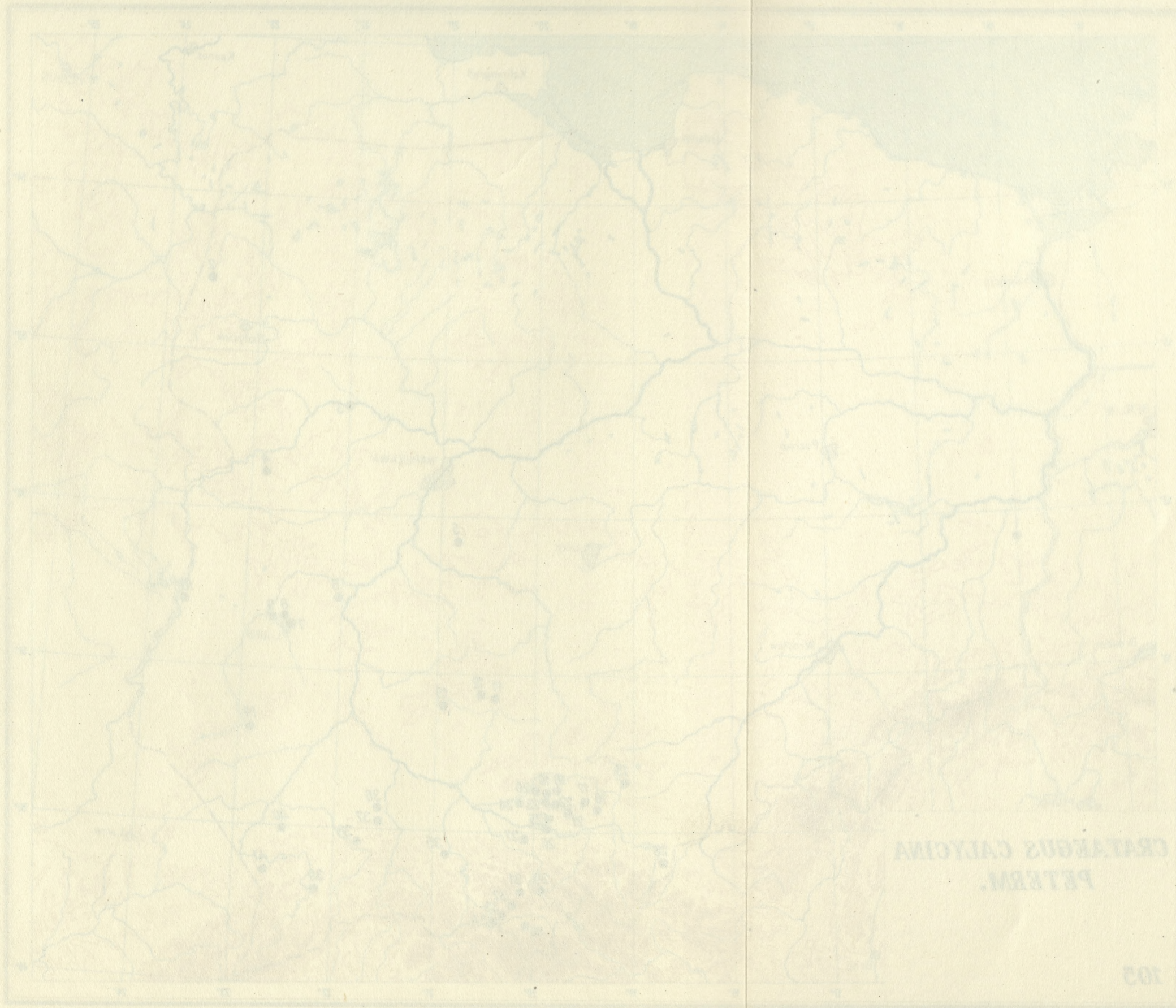
1. Lubsko. Peryferie miasta, nieopodal drogi do żwirowni (ul. Śląska), w pobliżu torów kolejowych (Zieliński, 1971)!!
2. Około 3 - 4 km na NE od Sokółki w pobliżu Zadworzan (droga Białystok - granica państwa) na NE od Białegostoku - tylko jeden okaz (Browicz, 1970)!!
3. Kiełczew w powiecie Węgrów (Szafer, 1923, l. c.).
4. Patków pod Łosicami, około 6 km na północ od Łosic (Szafer, l. c.).

5. Mała Wieś rezerwat „Modrzewina” (Kaleta, 1949)!
6. Okolice Puław (Szafer, l. c.).
7. Sławinek pod Lublinem (Szafer, l. c.).
8. Dys pod Lublinem (Szafer, l. c.; Gostyńska, 1964)!!
9. Turka koło Lublina (Koporska, 1917)!
10. Hańsk w powiecie Włodawa (Szafer, l. c.).
11. Grzywy Korzeczkowskie, w lesie sosnowo-dębowym od strony południowej przy podejściu pod wieżę triangulacyjną – 333 m n. p. m.; las na grani przy drodze – mniej więcej w połowie drogi od szczytu od głównego zejścia do wsi Korzecko (Straus, 1966)!
12. Kielce (Szafer, l. c.); w zaroślach kserotermicznych na górze Zelejowej koło Chęcín (Gostyńska, 1963)!!
13. Pasma Orłowińskie – koło wsi Sendek (Straus, 1971)!
14. Lipowiec koło Szczebrzeszyna (Fijałkowski, 1905)!
15. Rogoźniki pod Bytomiem (Szafer, l. c.).
16. Okolice Chrzanowa (Szafer, l. c.).
17. Okolice Trzebini (Szafer, l. c.).
18. Osiek w powiecie Olkusz (Urbanczyk, 1970)!
19. Ojców (Szafer, l. c.); z prawej strony drogi z Grodziska do Pieskowej Skaly (Jakuszewski, 1968)!
20. Minoga koło wsi Skaly w powiecie Olkusz (Szafer, l. c.).
21. Jura Krakowska – dolina Sanki, we wsi Baczyna (Kornasiowie, 1950)!
22. Skaly wapienne koło Jerzmanowic (Gostyńska, 1962)!!
23. Jura Krakowska – w dolnej części doliny Kluczwoły, w ciepłolubnych zaroślach (Luchter, 1964)!
24. Goszcza w powiecie Miechów (Szafer, l. c.).
25. Przegorzaly pod Krakowem (Szafer, l. c.; 1923; Pawłowski, Zielnik U. J.); las Wolski pod Krakowem (Satola, 1969)!!; Kraków (Filipiak, 1970)!
26. Tyniec pod Krakowem (Bławiczak, 1967)!
27. Wieliczka (Szafer, l. c.); Pawlikowice koło Wieliczki (Bulandzianka, Pawłowski, 1929)!
28. Śląsk Cieszyński – Bażanowice (Szafer, l. c.).
29. Działy Orawskie, Harkobuz, przy drodze we wsi, 795 m n.p.m. (Guzikowa, 1962)!
30. Szaflary – na skałkach wapiennych (Kulesza, 1924)!
31. Gorce: Poręba Wielka – przy drodze do Koniuch, zarośla w wąwozie, 530 - 540 m n.p.m. (Kornasiowie, 1953; Kornas, 1957, Monogr. Botan., 5)!
32. Gorce: Ochotnica Górna – przy wejściu na Gore (między Jamnem a Majdowskim Potokiem) – na brzegu pól przy drodze, około 700 m n.p.m. (Kornasiowie, 1951)!
33. Krośnica koło Krościenka – przy drodze w kierunku Nowego Targu (Jakuszewski, 1968)!
34. Pieniny (Szafer, l. c.); Hałuszowa, na stoku przy drodze z Hałuszowej do wsi Kurzejówka (Jakuszewscy, 1968)!!
35. Filipowice – Słowaczka w powiecie Brzesko, las mieszany z przewagą jodły, w podszyciu (Kornas, 1942)!
36. Nadleśnictwo Brzeźnica koło Dębicy (Wierdak, 1925, l. c.).
37. Nadleśnictwo Stobierna koło Dębicy (Wierdak, 1925, l. c.).
38. W okolicy Dobrzechowa (Wierdak, 1925, l. c.).
39. Sanok (Szafer, l. c.); okolice Sanoka – zarośla w podszyciu lasu dębowego koło Czerteża (Piech, 1921)!!; północne stoki „Aptekarki” koło Sanoka – stanowisko dzikie (Piech, 1923)!!; Glinice koło Sanoka (Piech, 1923)!!; Lipowiec koło Sanoka (Zieln. U. J., 1871)!!; Nadleśnictwo Zagórz w powiecie Sanok (Latusek, 1970)!
40. Łopuszka Mała i Łopuszka Wielka koło Kańczugi (Wierdak, 1925, l. c.).
41. Leszczyny – brzeg lasu pod Turnicą; Kiczera Wysoka pod Turnicą, na południowy zachód od Kalwarii Paclawskiej w powiecie Przemyśl (Batko, 1937)!

**CRATAEGUS CALYCINA
PETERM.**

105

CRATAEGUS CALYCINA
PETRM.

105